

Павлютін Юрій Миколайович

доктор юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

Національної академії правових наук України, м. Харків, Україна

ORCID ID: 0000-0001-7501-2557

ДО ПИТАНЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ІНФРАСТРУКТУР

В тезах розглянуті окремі питання вдосконалення державної політики розвитку дослідницьких інфраструктур. Проаналізований фінальний звіт «Support to Ukraine on Research Infrastructures Policy», який був підготовлений у травні цього року в межах проєкту Horizon Europe Policy Support Facility. Підтриманий висновок, що законодавча база, яка регулює функціонування науково-дослідницьких інфраструктур є перевантаженою, суперечливою та застарілою, відсутні ефективні механізми моніторингу та оцінки науково-дослідницьких інфраструктур. За результатами розгляду рекомендацій та висновків зазначеного фінального звіту визначено, що його положення є важливими для врахування при вдосконаленні державної політики розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні.

Ключові слова: відкрита наука, державна політика, державне регулювання, інновації, науково-дослідницька інфраструктура, правове регулювання.

Pavliutin Yurii

Doctor in Law, Associate Professor, Leading researcher of Scientific and

Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of

NALS of Ukraine

ORCID ID: 0000-0001-7501-2557

ON THE ISSUES OF IMPROVING STATE POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF RESEARCH INFRASTRUCTURES

Abstract. The theses consider individual issues of improving the state policy for the development of research infrastructures. The final report «Support to Ukraine on Research

Infrastructures Policy», that was prepared in May this year within the framework of the Horizon Europe Policy Support Facility project, was analyzed. Supported conclusion that the legislative framework regulating the functioning of research infrastructures is overloaded, contradictory and outdated, and there are no effective mechanisms for monitoring and evaluating research infrastructures. Based on the results of the review of the recommendations and conclusions of the aforementioned final report, it was determined that its provisions are important to consider when improving the state policy for the development of research infrastructures in Ukraine.

Keywords: open science, public policy, public regulation, innovations, research infrastructure, legal regulation.

Відновлення дослідницької інфраструктури наразі є одним із найважливіших та найскладніших завдань для України, що потребує формування відповідних стратегічних напрямів, мобілізації та ефективного розподілу фінансових, організаційних і кадрових ресурсів та створення належних умов для проведення наукових досліджень, спроможних відповідати міжнародним стандартам [1, с. 51].

У зв'язку з вищевказаним доречно зазначити, що 26 травня 2025 року презентовано фінальний звіт проєкту Horizon Europe Policy Support Facility (PSF), останній надає державам-членам та асоційованим членам Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» практичну підтримку при розробці, впровадженні та оцінці реформ, які покликані посилити інвестиції, покращити якість політик і систем досліджень та інновацій [2].

Фінальний звіт «Підтримка України в політиці науково-дослідницької інфраструктури» (Support to Ukraine on Research Infrastructures Policy: Final report) консолідував системні рекомендації відносно вдосконалення державної політики щодо дослідницьких інфраструктур та їх ефективної інтеграції в Європейський дослідницький простір [3].

Зазначений звіт включає положення щодо: обсягу підтримки України (методологія проєкту, визначення дослідницьких інфраструктур та пов'язаних з ними структур ЄС); поточного стану українського сектору досліджень та інновацій; управління дослідницькими інфраструктурами (правова, регуляторна

та стратегічна база, система управління, спрощення управління на рівні національної політики, розробка та впровадження національної дорожньої карти для дослідницьких інфраструктур, розвиток потенціалу науково-дослідницьких інфраструктур тощо); модернізації системи фінансування дослідницьких інфраструктур (система фінансування, доступні інструменти фінансування науково-дослідницьких інфраструктур, спрощення та вдосконалення структур фінансування, координація фінансування науково-дослідницьких інфраструктур); відкритої науки (політика та стратегія відкритої науки, інфраструктура відкритої науки, навчання з питань відкритої науки); міжнародного співробітництва (механізм ЄС-Україна, консорціуми дослідницької інфраструктури, мобільність дослідників та інші міжнародні заходи підтримки українських науково-дослідницьких інфраструктур) та містить відповідні рекомендації і висновки.

Слід окремо виділити наступні ключові звітні рекомендації щодо:

- оновлення та впорядкування нормативно-правової бази, що регулює функціонування науково-дослідницьких інфраструктур;
- розробки та впровадження національної дорожньої карти шляхом запуску пілотного етапу, концептуалізація якого має бути розроблена ще до закінчення війни;
- оновлення інформації про статус об'єктів дослідницької інфраструктури;
- розробки політики відкритого доступу до науково-дослідницьких інфраструктур в тому числі шляхом адаптування усталених політик доступу європейських дослідницьких інфраструктур;
- розробки системи моніторингу та оцінки, адекватної для українських науково-дослідницьких інфраструктур в рамках реалізації Концепції Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур;
- підвищення автономії дослідницьких інфраструктур шляхом адаптації правової бази, стратегічних процесів та національної політики, що регулює дослідницькі інфраструктури, а також процедур фінансування;
- покращення зв'язків між наукою та бізнесом;

- розробки відповідних інструментів фінансування інновацій;
- оновлення використання інструментів фінансування (базового фінансування, грантів та позик) для досліджень та розробок і науково-дослідних робіт;
- спрощення структури фінансування НДДКР;
- спрощення процесу закупівель наукового обладнання;
- створення та впровадження ефективної системи моніторингу для відстеження впровадження політики та заходів відкритої науки;
- максимального використання всіх доступних інструментів ЄС для фінансування досліджень та інновацій тощо.

Водночас у висновках фінального звіту «Support to Ukraine on Research Infrastructures Policy» зазначено, що законодавча база для науково-дослідницьких інфраструктур є перевантаженою, суперечливою та застарілою, їй бракує систематизації, моніторингу та оцінки науково-дослідницьких інфраструктур. Також акцентовано увагу, що Державна програма розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року не впроваджена, відсутні належні структури та процеси для стратегічної пріоритезації науково-дослідницьких інфраструктур, і слід ініціювати відповідний процес розробки національної дорожньої карти науково-дослідницьких інфраструктур. При цьому у висновках також зазначено, що наразі немає чіткого регулювання доступу до науково-дослідницьких інфраструктур, а їхня автономія обмежена, підключення дослідницьких інфраструктур до розумної спеціалізації або інших форм регіональної пріоритезації є перспективним підходом, але він вимагає, щоб такі інноваційні стратегії були розроблені та підкріплені інструментами для стимулювання зв'язків між наукою та бізнесом. До того ж наголошено, що фінансування досліджень та інновацій і науково-дослідницької інфраструктури має фрагментований характер.

Отже, розглянуті системні рекомендації та змістовні висновки у повному обсязі відображають сучасний стан та проблеми функціонування науково-дослідницької інфраструктури, мають теоретичну та практичну цінність і

повинні бути враховані при вдосконаленні державної політики розвитку дослідницьких інфраструктур.

Перспективами подальших наукових пошуків є дослідження особливостей державного регулювання науково-дослідницьких інфраструктур в умовах повоєнного відновлення України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Правові механізми нової науково-дослідницької інфраструктури: монографія / [А. П. Гетьман, Г. Л. Губіна, М. О. Лукань та ін.]; за ред. А. М. Любчич та Г. Л. Губіної. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2024. 277 с. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/isbn-978-617-7806-58-4.pdf>.

2. Представлено фінальний звіт європейських експертів PSF-аналізу щодо дослідницької інфраструктури України. URL: <https://ms.nauka.gov.ua/news/novini-portalu/predstavleno-finalnij-zvit-yevropejskih-ekspertiv-psf-analizu-shodo-doslidnickoyi-infrastrukturi-ukrayini/>.

3. Support to Ukraine on Research Infrastructures Policy: Final report. URL: <file:///C:/Users/New/Downloads/support%20to%20ukraine%20on%20research%20in%20infrastructures%20policy-KI0125087ENN.pdf>.

REFERENCES

1. Getman A., Lukan M. & Gubina G. et al. (2024). Legal mechanisms of the new research infrastructure: monograph. In A. Liubchych & G. Gubina (Ed.). Kharkiv: Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 277 p. Retrieved from: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/isbn-978-617-7806-58-4.pdf> [in Ukrainian].

2. Predstavleno finalnyi zvit yevropeyskykh ekspertiv PSF-analizu shchodo doslidnytskoi infrastruktury Ukrainy. Retrieved from:

<https://ms.nauka.gov.ua/news/novini-portalu/predstavleno-finalnij-zvit-yevropejskih-ekspertiv-psf-analizu-shodo-doslidnickoyi-infrastrukturi-ukrayini/> [in Ukrainian].

3. Support to Ukraine on Research Infrastructures Policy: Final report.

Retrieved

from:

<file:///C:/Users/New/Downloads/support%20to%20ukraine%20on%20research%20in%20frastructures%20policy-KI0125087ENN.pdf> [in English].